

Het themarapport Opvoedingsondersteuning van de GGD Drenthe, verschenen in mei 2011, geeft een schets van de problemen van kinderen en hun ouders en van de behoefte van ouders aan ondersteuning bij de opvoeding in Drenthe. Voor de totstandkoming van het rapport is gebruik gemaakt van gegevens uit het Jeugdonderzoek van 2008, Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ), Korte Indicatieve Vragenlijst voor Psychosociale problematiek bij Adolescenten (KIVPA) en het Volwassenonderzoek van 2009 van de GGD Drenthe. In deze factsheet leest u de belangrijkste bevindingen en aanbevelingen.

Meer weten over het themarapport Opvoedingsondersteuning?

Kijk dan op:

www.GezondheidsGegevensDrenthe.nl

Daar kunt u ook bovenstaande informatie downloaden.

Andere interessante bronnen:

- Dossier Opvoedingsondersteuning, met onder andere informatie over informele sociale steun. Te vinden op de website van het NJI: www.nji.nl
- Gereedschapskist Centra voor Jeugd en Gezin, met daarin bijvoorbeeld Handreiking CJG en eerstelijnszorg. Te downloaden via www.samenwerkenvoordejeugd.nl
- Positief Opvoeden via www.positiefopvoeden.nl

Colofon

Deze factsheet is een uitgave van GGD Drenthe juni 2011

Overcingellaan 17
9401 LA Assen

Postbus 144
9400 AC Assen

Tel. (0592) 30 63 00
E-mail: info@ggddrenthe.nl

Belangrijkste bevindingen

Veel ouders in Drenthe maken zich wel eens zorgen over de opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van hun kind(eren). De zorgen van ouders strekken zich over veel terreinen uit:

- Ouders van jonge kinderen (0-4 jaar) maken zich vooral zorgen om
 - o ontwikkelingsproblemen rond eten, slapen, groei
 - o de gezondheid van hun kind
- De zorgen van ouders van kinderen in de basisschoolleeftijd (5-12 jaar) zijn divers. Er is niet één probleemgebied dat er uitspringt. De zorgen die deze ouders hebben zijn onder andere gericht op:
 - o luisteren en gehoorzamen
 - o grenzen en regels
 - o druk en agressief zijn
 - o schoolprestaties
 - o angst, onzekerheid of faalangst
- Ouders van oudere kinderen/jongeren maken zich vooral zorgen over:
 - o schoolprestaties
 - o angst, onzekerheid of faalangst bij hun kind.

De ouders met kinderen in de leeftijd van 5 tot 12 jaar hebben de meeste behoefte aan deskundige hulp of advies.

Zorgen rond de opvoeding komen het vaakst voor bij gezinnen met jongens. Waarschijnlijk signaleren ouders vooral problemen die te maken hebben met naar buiten gericht (externaliserend) gedrag. Externaliserend gedrag komt vaker voor bij jongens dan bij meisjes. Wanneer jongeren zelf rapporteren

over hun gedrag, gezondheid en welbevinden ontstaat echter een ander beeld. Uit de KIVPA-vragenlijst (2005-2010) blijkt dat meisjes (22,3%) vaker dan jongens (8,6%) een probleemscore hebben. Meisjes geven vaker aan psychosomatische klachten te hebben. Ook ervaren zij vaker dan jongens problemen op meerdere gebieden.

De psychische gezondheid van de ouder komt in het themarapport als een sterk onderscheidend gegeven naar voren. Psychisch minder gezonde ouders maken zich op bijna alle terreinen meer zorgen en hebben vaker behoefte aan deskundige hulp of advies dan psychisch gezonde ouders.

De meeste ouders die aangeven behoefte te hebben aan deskundige hulp of advies bij de opvoeding krijgen deze hulp ook al. Ruim 11% van de ouders in Drenthe maakt gebruik van verschillende vormen van deskundige hulp of advies bij de opvoeding. Van de ouders die behoefte hebben aan deskundige hulp zou ruim 40% deze hulp willen krijgen van medewerkers uit de categorie 'maatschappelijk werkers, hulpverleners van Bureau Jeugdzorg of de Geestelijke Gezondheidszorg' en bijna 33% uit de categorie 'opvoeddeskundigen, zoals psychologen en pedagogen'. Daarnaast worden leerkrachten (18%), huisartsen (16%), medisch specialisten (16%) en consultatiebureau- of schoolartsen/verpleegkundigen (13%) genoemd.

Uit de vorige opsomming blijkt dat de voorkeur van veel ouders uitgaat naar partners die werkzaam zijn binnen het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Het CJG zelf werd in de vragen niet genoemd, omdat er gebruik is gemaakt van landelijke standaardvragen.

Het verlenen van deskundige hulp bij de opvoeding vindt plaats in een context waarbinnen ook andere vormen van informele hulp en steun worden verleend. Uit het themarapport blijkt dat ouders met behoefte aan deskundige hulp vaker informele hulp ontvangen en vaker de mogelijkheid hebben om met familie, vrienden, kennissen of buren te praten dan ouders die geen behoefte hebben aan deskundige hulp hebben. Opmerkelijk is daarbij dat ouders met behoefte aan deskundige hulp ook vaker aangeven meer informele hulp of steun te willen ontvangen.

van optimale ondersteuning is het noodzakelijk om verbindingen tussen alle partijen te leggen en samenwerkingsafspraken te maken. De gemeenten spelen hierin een belangrijke rol. Zij zijn verantwoordelijk voor de samenwerking tussen organisaties die met jeugd te maken hebben. Met de wijziging op de Wet op de Jeugdzorg is de gemeente verantwoordelijk voor de gehele jeugdketen.

competenties en de 'empowerment' van ouders kunnen indirect bijdragen aan hun psychische gezondheid. Het programma Positief Opvoeden in Drenthe (POD) sluit hier goed bij aan. Het verdient daarom sterk aanbeveling dat gemeenten blijvend aandacht schenken aan de voortgang en de implementatie van het project Positief Opvoeden in Drenthe.

opvoedingsondersteuning die goed aansluiten bij de wensen van ouders zijn informatiewebsites en online fora om ervaringen met andere ouders uit te wisselen, praatgroepen in de buurt en laagdrempelige informatiepunten.

Het CJG, spil in het jeugdbeleid, speelt hierbij een belangrijke rol, door zelf een laagdrempelig inlooppunt te zijn. En bijvoorbeeld door:

- o andere vindplaatsen, zoals scholen, consultatiebureaus, kinderdagverblijven en welzijnsorganisaties, ertoe aan te zetten om opvoedingsbijeenkomsten te organiseren en ze eventueel daarbij te helpen
- o op hun website ruimte te bieden voor een interactief forum voor ouders en/of te linken naar een goedlopend bestaand forum.

De gemeente kan:

- o kansen creëren voor ontmoeting door voorzieningen in wijken te plaatsen. Dit vergroot de kans op vanzelfsprekende ontmoetingen. Kleinschaligheid voorkomt anonimiteit en winkels zorgen op een heel natuurlijke wijze voor lokale ontmoeting
- o verbindingen tussen mensen stimuleren met als aanknopingspunt voorzieningen voor kinderen: scholen, kinderdagverblijven, peuterspeelzalen, consultatiebureaus, buitenschoolse opvang, hulpverlening en gezondheidszorg.

Aanbevelingen voor beleid

1. Stem het aanbod af op de vraag

- De meeste ouders in Drenthe die behoefte hebben aan deskundige hulp of advies bij de opvoeding, krijgen deze hulp ook al. Door te kijken naar de zorgen van ouders over de opvoeding, wordt ook een meer latente behoefte aan hulp of advies zichtbaar. Het is daarbij belangrijk om aansluiting te zoeken bij de onderwerpen waarover de ouders zich vooral zorgen maken, zoals ontwikkelingsproblemen rond eten, slapen, groei, grenzen en regels, druk en agressief zijn, schoolprestaties en angst en onzekerheid of faalangst. Dit geldt voor professionals die hulp en adviezen aan ouders geven. Maar ook voor informatie op websites, bijvoorbeeld van het CJG. De vraag van ouders moet het uitgangspunt zijn.

2. Zoek samenwerking en afstemming met partijen die te maken hebben met jeugd

- Ouders noemen diverse partijen van wie zij hulp en advies bij de opvoeding zouden willen ontvangen. Voor een groot deel betreft dit de partners van het CJG. Maar ook andere partijen worden genoemd, zoals psychologen, medisch specialisten en GGz-medewerkers. Voor het bieden

- Ouders zien ook de huisarts als een belangrijke partij. Een nauwe samenwerking tussen het CJG en de huisartsen bevordert een goede hulpverlening en adviezen aan ouders en kind. Een korte lijn met het CJG biedt de huisarts het voordeel dat hij of zij zorgen om het kind en het gezin kan delen, ouders met vragen kan verwijzen naar het CJG en gebruik kan maken van de deskundigheid van jeugdartsen. Een belangrijk hulpmiddel hierbij is het digitaal kinddossier onder coördinatie van de JGZ.

3. Wees alert op psychische problematiek in het gezin

- Er bestaat mogelijk een spanningsveld tussen de problemen die ouders aangeven en wat jongeren zelf benoemen. Ouders signaleren vooral gedragsproblemen die bij jongens voorkomen. (Emotionele) problemen bij meisjes worden door ouders waarschijnlijk minder herkend. Zorg er voor dat al in een vroeg stadium aandacht is voor problemen van meisjes, ook al geven ouders dit niet zelf direct aan. Door in te spelen op vragen en behoeften van meisjes op het moment dat de problemen nog niet zo groot zijn, kan mogelijk erger worden voorkomen.
- Ouders kunnen door een verminderd psychisch welbevinden niet goed in staat zijn om problemen bij de opvoeding het hoofd te bieden. In de ondersteuning bij de opvoeding is het van belang om alert te zijn op psychische problematiek en beperkte competenties van ouders. Ondersteuningsprogramma's die zich richten op het vergroten van de

- Ouders met psychische problemen hebben vaak meer zorgen. Belangrijk is om naar ouders te luisteren en in te spelen op deze zorgen. Sommige ouders kunnen meer baat hebben bij praktische ondersteuning die in goed overleg tot stand komt (zoals hulp die structuur biedt in de huishouding en ook zelf 'de handjes laat wapperen'), in plaats van hoogwaardige psychosociale hulpverlening. Het bieden van praktische hulp kan ook lucht geven die ouders kunnen gebruiken om zelf hun complexere problemen aan te pakken.

4. Heb oog voor het belang van informele steun en sociale netwerken en stimuleer deze ook

- Ouders in Drenthe met behoefte aan deskundige hulp geven aan ook meer informele hulp of steun te willen ontvangen, dat wil zeggen: hulp uit de directe omgeving. Juist bij opvoeden is informele steun voor ouders belangrijk, met name de gelijkwaardigheid ervan. Op beleidsniveau wordt deze waarde soms niet altijd gezien, terwijl dat wel zou moeten. Uit onderzoek blijkt dat naarmate een steunend sociaal netwerk ontbreekt, de draagkracht van een gezin sneller overschreden wordt en er eerder ernstige opvoedingsmoeilijkheden ontstaan. Informele sociale steun, ook wel de pedagogische civil society genoemd, verdient een duidelijke plaats in het lokale (preventieve) jeugdbeleid.
- Veel ouders hebben tijdelijke vragen en zorgen over hun kinderen. Ouders hebben daarbij vooral behoefte aan informele steun en bevestiging van hun aanpak van de opvoeding. Vormen van